

Majda Travnik Vode

Tadej Golob: *Ali boma ye!*

Novo mesto: Založba Goga (zbirka Goga), 2013.

Kinšasa, (Zaire), 30. oktober, 1974. Mohamed Ali, 'boksarski bog', sredi dopoldanske vročine stopi v ring nasproti Georgeu Foremanu. Okoli njiju ekstatična množica v jeziku *lingala* kriči: *Ali boma ye! Ali, ubij ga! Vse ostalo, če količkaj poznamo Alijevo športno statistiko (ali pa vsaj dejstvo, da je bil izglasovan za športnika stoletja), ne more biti uganka, samo del legende. Zgodbe pa s tem še ni konec: po koncu dvoboja sta Mohamed Ali in George Foreman postala in ostala prijatelja – vse do leta 1996, ko se Mohamed Ali zaradi Parkinsonove bolezni ni mogel povzpeti po oskarja za dokumentarec, posnet po spektaklu v Kinšasi, in mu je na oder pomagal – George Foreman. Takšno veličastno, malodane homersko ozadje bi zlahka navdihnilo tudi likovno ali glasbeno umetnino, a z literaturo je, kot kaže, Mohamed Ali povezan še na poseben način, saj je pred svojimi dvoboji nasprotnike pogosto zmerjal – v rimah.*

Za Tadeja Goloba, ki ga večina pozna samo kot športnika ali pa samo kot pisatelja in novinarja – podobno odličen alpinist, novinar in pisatelj v eni osebi je tudi tržaški avtor Dušan Jelinčič –, je bila legenda o Mohamedu Aliju očitno dovolj privlačna, da je nanjo deloma naslonil svoj roman; dovolj celo za to, da je leto in pol resno treniral boks, da bi dobesedno na lastni koži spoznal vse fizikalno-tehnične, psihološke, čustvene in filozofske razsežnosti tega morda najbolj kontroverznega športa: za nekatere najbolj plemenitega, za druge najbolj primitivnega od vseh.

Primož Kotnik, glavni junak Golobovega romana, ima z likom Mohamedom Alijem na prvi pogled malo ali nič skupnega, saj nima nobenih mednarodnih uspehov in se mu pravzaprav nikoli ni dalo postati kaj več od, denimo, državnega podprvaka. Njegov trener pravi, da “nima dinamita, nima rok in nog, je pa čisto dober boksar za pesnika, pardon, pisatelja”. Po drugi strani pa je Primož karizmatičen na drugačen način: še nikoli ga ni nihče spravil na tla, nad njim niso nikoli šteli, ima neko lastno, unikatno, čudno tehniko ...

Z nekaj dodatnimi vrivki (večinoma kratkimi pobliski v preteklost) skupaj z junakom podoživljamo le dva dneva njegovega življenja: četrtek, dan dvoboja za državnega prvaka, ki bo hkrati zadnji dvoboj v Primoževi karieri, in petek, dan po dvoboju, ki je Primožev običajni službeni dan honorarnega novinarja pri nekem časopisu za moške, kjer dela intervjuje in odgovarja na izmišljena žgečkljiva pisma bralcev. Dva dneva v življenju Primoža Kotnika pa si ne sledita kronološko linearno, ampak pripoved iz četrтка preskakuje v petek in nazaj, tako da zgoščeno alternira najpomembnejše časovne izseke in dogodke obeh dni, vsak časovni in vsebinski reženj pa predstavlja samostojno poglavje. Gre za dobro izbrano, moderno (morda filmsko navdihnjeno), razgibano pripovedno taktiko, ki dviga ritem celotne pripovedi, saj suspenz iz napetega opisovanja dvoboja uspešno raztegne tudi na poglavja Primoževe vsakodnevne rutine, s tem pa nas avtor nevsiljivo in spretno prisili, da v polni budnosti vsrkamo celoten portret njegovega junaka. Del zasnove tega dvodelnega portreta, diptiha, je tudi nadvse učinkovit kontrapunkt: prva polovica portreta je Primož v svoji prvinski podobi, bokсар, športnik, fizikalec, gladiator v ringu, kjer tečeta kri in znoj, kjer vznikajo instinkti, podzavest, arhetipi, sanje in padajo žaljivke, druga polovica portreta pa je Primož 'v civilu', običajen družinski človek, uslužbenec, ki so mu v podjetju zaradi poslovnih težav in menjave lastništva že nekajkrat znižali plačo, tako da s partnerko ne zmoreta več sproti poravnnavati položnic, kar zadeva njegove osebne finance, pa Primož nekaj dolgih dni pred plačo nima več niti za kavo niti za pijačo ob koncu kariere ... Ob tem je Primož tudi literarni lavreat, dobitnik pomembne nagrade, ki pa mu paradoksalno ne prinese izboljšanja statusa ali tako zelene pisateljske štipendije, ampak mu nakoplje obtožbe o vulgarnosti, nestrpnosti in literarni ničvrednosti njegovega pisanja. Skratka, Primožovo življenje, kot nam ga v spretno zgrajenem, izčiščenem prerezu predstavi avtor, je blizu dna, Primož pa je ne le v krizi srednjih let, ampak na življenjski prelomnici, moški nad prepadom. Ob intervjuju z umirajočo pisateljico se zaplete še v ljubezensko avanturo, in ko se z mlado pisateljsko kolegico sprašujeta, kako se jima je to lahko zgodilo, Primož iz boksa ve: strah pred smrtjo. V bistvu je Primož nenehno ogrožen: v ringu okrog njega kot ujede ves čas krožijo nepredvidljivi nasprotniki, še mnogo huje pa je zunaj ringa, kjer se po spletu nenavadnih okoliščin (ta del pripovedi je vpeljan nekoliko manj prepričljivo, s premalo predhodnega vsebinskega zaledja), znajde sredi homofobne afere, za katero se še ne ve, kako bo izzvenela in kakšne posledice bo pravzaprav zanj imela.

Zato pa avtor skozi roman toliko bolj prepričljivo in avtentično izgrajuje in priostruje nekaj drugega: neki nenavaden občutek, da Primož v danih

(družbenih) razmerah, kljub svojim talentom, prizadevnosti, uspešnosti in odgovornosti preprosto ne more do denarja. Ne glede na to, kaj naredi in kako se obrne, ne more stakniti konca enega meseca z drugim ... Najhujše pa je, da se mu v nekem trenutku zazdi, da bi zaradi družinske revščine, ki bo kot gnojna bulica prej ali slej preniknila na beli dan, lahko trpela prihodnost njegovih otrok ... Ta preblisk sodu izbije dno, Primož (ki se mu, kot rečeno, v ringu v bistvu nikoli ni dalo) se s tem preprosto ne more sprijazniti, zato sprejme prelomno odločitev ...

Zaradi svoje navidezne, širokogrudno sugerirane avtobiografskosti *Ali boma ye!* vseskozi vzbujajo velike skomine po tem, da bi junaka marsikdaj preprosto izenačili z njegovim avtorjem, voajersko nagnjenje svojega bralca pa Golob še podžge npr. z neposredno aluzijo na neko svojo kolumno ali citiranjem odlomka iz *Svinjskih nogic*. Toda tudi povsem naivnemu bralcu je lahko hitro jasno, da gre v romanu (tako kot že pri *Svinjskih nogicah*) v pretežnem delu za nekakšno pretiravanje, hiperbolo, kompulzivno mozganje o tem, kaj bi, če bi ..., predvsem, kaj bi se zgodilo, če bi junaku denarja v resnici zmanjkalo ... Kot da avtor po svojih junakih kar naprej bije plat zvona, zvoni pred točo, da ne bi bilo pozneje prepozno; kot bi z besedami oziroma zgodbami želel obelodaniti in s tem na neki način tudi že *zagovoriti* strahove svoje generacije, jih za vselej pregnati ... Ali, povedano drugače: gre za subtilno detekcijo aktualnega družbenega položaja marsikaterega slovenskega slehernika, na primer samozaposlenega ali v katerem od številnih drugih protejskih delovnih razmerij, ki je na videz čisto dobro situiran, izobražen in uspešen, vendar mu pod nogami brbota vsakodnevna negotovost, ki živi z občutkom, da ga vleče v živi pesek in je nenehno na robu zdrsa v družbeno podtalje. V tem smislu je *Ali boma ye!* (stavek je *leitmotiv* romana in kot nekakšna dvignjena pest odzvanja skozi celotno pripoved) tudi subtilno socialno angažiran tekst, roman generacije.

Glavni junak v pripovedi večkrat, najbolj radikalno pa na koncu, sooči svoji dve muzi: literaturo in boks. Kot zanimivost in v razmislek naj povemo, da je avtor romana v nedavnem intervjuju za revijo Bukla izjavil, da mu ukvarjanje s športnim plezanjem osebno zbija pisateljsko ceno, in morda se enako dogaja njegovemu junaku, ki pa se kljub vsemu, ko pod vse skupaj potegne črto, sam pri sebi znova pošteno odloči za boks: ker mu daje večje notranje zadoščenje kot knjige oziroma pisanje, ker je pri boksu manj blefiranja in je vse skupaj, v ringu in ob njem, bolj pošteno, ker "so točke in sodniki, ampak na koncu pride vse na svoje", ker "če si dober, zmagaš in greš naprej in si na koncu svetovni prvak. Če si pri knjigah dober, nisi nič, če si res dober, je v tej državi to nič, ništrc ...". Boksu

v prid odločijo torej osebni, intimni razlogi, pa tudi zunanje okoliščine: Primož se zaveda, da je dober pisatelj, da pa od tega ne bo mogel nikoli živeti, če pa bi bil enako dober boksar, bi se mu tudi finančno izšlo.

Drugi Golobov roman za odrasle je torej zunaj, v ringu. Samo predstavljamo si lahko, kakšen izziv je moralo biti njegovo snovanje po *Svinjskih nogenicah*, ki so na sceno treščile kot nekakšen literarni komet, odnesle kresnika in naletele na širok odmev bralcev. Za vse Golobove sledilce: Primož Kotnik ni Jani Bevk, unikatnež v slovenski literaturi, ki nas je s svojo posebno, obešenjaško, napol patološko-obsesivno, napol humorno energijo in absolutno nepredvidljivostjo svojega vedenja hkrati neustavljivo privlačil in odbijal. Primož je drugačen: zrelejši, preudarnejši, obenem impulziven in kontroliran, a še vedno s kopico potez, zaradi katerih odstopa od povprečja. In čeprav se avtor v uvodnem poglavju od njega in od ostalih junakov ironično distancira, tako da jih poudarjeno uvede kot nekakšne odrske like in s tem razbije literarno iluzijo, roman v nadaljevanju zaživi kot bližnji, prepričljiv in živ odsev realnosti.